

BÀI HỌC SỐ 4

Thứ Năm, 27-08-2020

Sửa bài tập số 3:

1. *Saṅgho gāmaṃ gacchati.* (Chư Tăng đi vào làng)
2. *Sakuṇo rukkhe nisīdati.* (Con chim đậu trên cây)
3. *Devā ākāseṇa gacchanti.* (Chư Thiên du hành bằng đường không)
4. *Muni dhammaṃ bhāsati.* (Bậc hiền triết nói/thuyết Pháp)
5. *So gāmasmā nikkhamati.* (Vị ấy/nó rời khỏi làng)

Tính từ (*guṇānāma*)

Tính từ là từ bổ túc nghĩa cho danh từ.

Ví dụ: *eko puriso*, (một người đàn ông); *thūlo sakuṇo* (con chim mập),...

Hình thức: tính từ được chia thành 2 loại (1) tính từ thuần túy, tức từ chỉ bản chất thật của sự vật như màu sắc, hình dáng,... & (2) tính từ chuyển hoá, tức từ được vay mượn để dùng như một tính từ.

Ý nghĩa: tính từ được chia thành 6 loại: **(1) tính từ miêu tả** như *kāḷa*; (2) tính từ riêng như *Sārīputta-thero*; (3) tính từ sở hữu như *sīlavantu*; **(4) tính từ số mục** như *eko*, *paṭhamo*; (5) tính từ chỉ thị như *ayaṃ*; & (6) tính từ nghi vấn như *ko*.

Quy tắc: vì tính từ là từ bổ túc nghĩa cho danh từ, nên được đặt trước danh từ, được chia cùng biến cách-số-tính với danh từ nếu có thể.

Một số tính từ thuần túy:

Appa, appaka: kém, ít

Paṇḍita: thông minh

Āma, āmaka: còn sống *ekaṃ āmaṃ phalaṃ*

Ucca: cao, chiều cao

Bahu, bahuka: nhiều

Uttāna, uttānaka: cạm cọt, nông cạn

Bāla: ngu dốt, rồ dại.

Majjhima: ở giữa

Mahal-laka: già lão

Khara: thô cứng

Mudu, muduka: mềm, nhu nhuyến

Khudda, khuddaka: nhỏ, tiều tiết

Gambhīra: sâu thẳm

Rassa: ngắn, vắn

Dahara: non, trẻ

Surūpa: đẹp, sắc tốt

dīgha: dài, chiều dài

dubbala: yếu, gàn dở

Nīla: xanh.

Pīta: vàng

Ratta: đỏ

Seta: trắng

Kāḷa: đen

Một số tính từ số đếm:

<i>Eka</i> : 1	<i>Catuccattālīsā</i> : 44
<i>Dvi</i> : 2	<i>Pañcacattālīsā</i> : 45
<i>Ti</i> : 3	<i>Chaccattālīsā</i> : 46
<i>Catu</i> : 4	<i>Sattacattālīsā</i> : 47
<i>Pañca</i> : 5	<i>Aṭṭhacattālīsā</i> : 48
<i>Cha</i> : 6	<i>Ekūnapaññāsā</i> : 49
<i>satta</i> : 7	<i>Paññāsā, paññasa</i> : 50
<i>Aṭṭha</i> : 8	<i>Ekapaññāsā</i> : 51
<i>Nava</i> : 9	<i>Dvepaññāsā</i> : 52
<i>Dasa</i> : 10	<i>Tepaññāsā</i> : 53
<i>Ekā-dasa, ekā-rasa</i> : 11	<i>Catuppaññāsā</i> : 54
<i>Dvādasa, bārasa</i> : 12	<i>Pañcapaññāsā</i> : 55
<i>Terasa</i> : 13	<i>Chappaññāsā</i> : 56
<i>Catud-dasa, cuddasa, coddasa</i> : 14	<i>Sattapaññāsā</i> : 57
<i>Pañca-dasa, paṇṇa-rasa</i> : 15	<i>Aṭṭhapaññāsā</i> : 58
<i>Soḷasa</i> : 16	<i>Ekūnasaṭṭhi</i> : 59
<i>Sattarasa</i> : 17	<i>Saṭṭhi</i> : 60
<i>Aṭṭhārasa</i> : 18	<i>Ekasaṭṭhi</i> : 61
<i>Ekūnavīsati</i> : 19	<i>Dvesaṭṭhi</i> : 62
Vīsati , <i>vīsā</i> : 20	<i>Tesaṭṭhi</i> : 63
<i>Eka-vīsati</i> : 21	<i>Catussaṭṭhi</i> : 64
<i>Dvāvīsati, bāvīsati</i> : 22	<i>Pañcasaṭṭhi</i> : 65
<i>Tevīsati</i> : 23	<i>Chassaṭṭhi</i> : 66
<i>Catuvīsati</i> : 24	<i>Sattasaṭṭhi</i> : 67
<i>Pañcavīsati</i> : 25	<i>Aṭṭhasaṭṭhi</i> : 68
<i>Chabbīsati</i> : 26	<i>Ekūnasaṭṭhi</i> : 69
<i>Sattavīsati</i> : 27	<i>Sattati</i> : 70
<i>Aṭṭhavīsati</i> : 28	<i>Ekasattati</i> : 71
<i>Ekūnatimsati</i> : 29	<i>Dvesattati</i> : 72
<i>Timsati, timsā</i> : 30	<i>Tesattati</i> : 73
Eka-timsati : 31	<i>Catussattati</i> : 74
<i>Dvattimsati, battimsati dvattimsā</i> : 32	<i>Pañcasattati</i> : 75
<i>Tettimsati, tettimsā</i> : 33	<i>Chassattati</i> : 76
<i>Catuttimsati, catuttimsā</i> : 34	<i>Sattasattati</i> : 77
<i>Pañcatimsati</i> : 35	<i>Aṭṭhasattati</i> : 78
<i>Chattimsati</i> : 36	<i>Ekūnāsīti</i> : 79
<i>Sattatimsati</i> : 37	<i>Asīti</i> : 80
<i>Aṭṭhatimsati</i> : 38	<i>Ekāsīti</i> : 81
<i>Ekūnacattālīsā</i> : 39	<i>Dvāvīti</i> : 82
<i>Cattālīsā</i> : 40	<i>Tyāsīti</i> : 83
<i>Ekacattālīsā</i> : 41	<i>Caturāsīti</i> : 84
<i>Dvecattālīsā</i> : 42	<i>Pañcāsīti</i> : 85
<i>Tecattālīsā</i> : 43	<i>Chāsīti</i> : 86

*Sattāsīti: 87**Aṭṭhāsīti: 88**Ekūnanavuti: 89**Navuti: 90**Ekanavuti: 91**Dvenavuti: 92**Tenavuti: 93**Catunnavuti: 94**Pañcanavuti: 95**Channavuti: 96**Sattanavuti: 97**Aṭṭhanavuti: 98**Ekūnasata: 99**Sata: 100**Satasahassa: 1.000**Dasasahassa: 10.000**Satasahassa, lakkha: 100.000**Dasasatasahassa: 1.000.000**Koṭi: 10.000.000**Dasakoṭi: 100.000.000**Satakoṭi: 1000.000.000**Pakaṭi: 1.000.000.000.000.000**Koṭipakoṭi: 1 vā 21 số 0**Nahutaṃ: 1 vā 29 số 0**Ninnahutaṃ: 1 vā 36 số 0**Akkhohinī: 1 vā 34 số 0**Bindu: 1 vā 50 số 0**Abbuda: 1 vā 57 số 0**Nirabbuda: 1 vā 64 số 0**Ahaha: 1 vā 71 số 0**Ababa: 1 vā 78 số 0**Atata: 1 vā 89 số 0**Sogandhika: 1 vā 92 số 0**Uppala: 1 vā 99 số 0**Kumuda: 1 vā 106 số 0**Puṇḍarīka: 1 vā 113 số 0**Paduma: 1 vā 120 số 0**Kathāna: 1 vā 127 số 0**Mahākathāna: 1 vā 134 số 0**Asaṅkheyya: 1 vā 140 số 0*

* **Lưu ý:** Tính từ số đếm chỉ chia theo 7 biến cách của danh từ mà nó bổ nghĩa, trừ **Hô cách**. Từ số 1 – 18 đều thuộc **3 tính**. Từ số 19 – 99 & các chữ số kết thúc với từ vĩ ‘i, ī, ā’ đều là **nữ tính**. Số 100, 1000 & các chữ số lớn kết thúc với từ vĩ ‘a’ thì đều thuộc **trung tính**. Một số chữ số chỉ có số ít & số khác chỉ có số nhiều. Dưới đây là một số bảng chia biến cách của số đếm:

Eka (1) III & si			
	Nam tính	Nữ tính	Trung tính
1	<i>Eko puriso</i>	<i>Ekā kaññā</i>	<i>ekaṃ cittaṃ</i>
2	<i>ekaṃ purisaṃ</i>	<i>ekaṃ</i>	<i>ekaṃ</i>
3	<i>ekena purisena</i>	<i>ekāya</i>	<i>ekena</i>
5	<i>ekamhā, ekasmā</i>	<i>ekāya</i>	<i>ekamhā, ekasmā</i>
4&6	<i>ekassa</i>	<i>ekissā</i>	<i>ekassa</i>
7	<i>ekasmiṃ, ekamhi</i>	<i>ekissaṃ</i>	<i>ekamhi, ekasmiṃ</i>

Dvi (2) III & sn	
1	<i>dve, duve</i>

2	<i>dve, duve</i>
3&5	<i>dvībhi, dvīhi</i>
4&6	<i>dvinnaṃ, duvinnaṃ</i>
7	<i>dvīsu.</i>

Ti (3) III & sn			
	Nam tính	Nữ tính	Trung tính
1	<i>tayo</i>	<i>tisso</i>	<i>tīni</i>
2	<i>tayo</i>	<i>tissa</i>	<i>tīni</i>
3&5	<i>tībhi, tīhi</i>	<i>tībhi, tīhi</i>	<i>tībhi, tīhi</i>
4&6	<i>tiṇṇaṃ, tinnamaṃ</i>	<i>tissannaṃ</i>	<i>tiṇṇaṃ, tinnannaṃ</i>
7	<i>tīsu</i>	<i>tīsu.</i>	<i>tīsu.</i>

Catu (4) III & sn			
	Nam tính	Nữ tính	Trung tính
1	<i>cattāro, caturo</i>	<i>catasso</i>	<i>cattāri</i>
2	<i>cattāro, caturo</i>	<i>catasso</i>	<i>cattāri</i>
3&5	<i>catūbhi, catūhi</i>	<i>catūbhi, catūhi</i>	<i>catūbhi, catūhi</i>
4&6	<i>catunnaṃ</i>	<i>catassannaṃ</i>	<i>catunnaṃ</i>
7	<i>catusu</i>	<i>catusu</i>	<i>tīsu</i>

Pañca (5) III & sn		
1	<i>Pañca kaññāyo</i>	Số 6 – 18 có biến cách như số 5
2	<i>pañca</i>	
3&5	<i>pañcabhi, pañcahi</i>	
4&6	<i>pañcannaṃ</i>	
7	<i>pañcasu</i>	

Vīsati (20) nut & si		
1	<i>vīsati</i>	Số 19, 20 & <i>akkhohinī</i> (số 1 & 43 số 0) có biến cách như số 20
2	<i>vīsatiṃ</i>	
3&5	<i>vīsatiyā</i>	
4&6	<i>vīsatiyā</i>	
7	<i>vīsatiyā, vīsatiyaṃ</i>	

Vīsā (20) nut & si		
1	<i>vīsam, vīsā</i>	Số 30 (<i>tiṃsā</i>) được chia như <i>vīsā</i>
2	<i>vīsam.</i>	
3&5	<i>vīsāya</i>	
4&6	<i>vīsāya</i>	
7	<i>vīsāya</i>	

Sata (100) trut & si		
1	<i>satam</i>	Các số hàng trăm trở lên kết thúc bằng 'a' thì đều được chia giống như sata
2	<i>satam</i>	
3	<i>satena</i>	
5	<i>sutā, satamhā, sa- tasmā</i>	
4&6	<i>satassa</i>	
7	<i>sate, satamhi, sa- tasmim</i>	

Phần đọc Pāli và Bài tập

Phần đọc & hiểu nghĩa: Bát quan trai giới (*aṭṭha-uposathasīla*) là tám giới thanh tịnh mà người cư sĩ thọ trì vào những ngày bố-tát (*uposatha*) tức ngày mùng 5, 8, 14, 15, 20, 23, 29 và 30 ÂL (tháng thiếu thì 28 và 29 âl). Tính một ngày trai giới là kể mặt trời mọc hôm nay đến mặt trời mọc hôm sau. Bát quan trai giới là:

1- **Pāṇātipātā**pāṇa (nt) chúng sanh+atipātā (nt, xxc, si) sự giết **veramaṇisikkhāpadam**veramanī (nut) sự kiêng tránh+sikkhāpadam (trut, đc, si) học giới **samādiyāmi**sam+a+√dā+i+ya+ti, I, si) thọ trì, nhận lãnh. (Con xin thọ trì điều học kiêng tránh sự sát sanh).

[1] *pāṇo* – chúng sanh có thức tánh, 2) *pāṇa-saññitā* – biết chúng sanh có thức tánh, 3) *vadhakacittam*vadhaka (nt) sát nhân+citta (trut) tâm thức – có tâm muốn giết, 4) *vāyāma*(nt) tinh tấn – cố gắng giết hoặc *upakkama*(trut) = *payoga*(nt) tiến hành – tiến hành, & 5) *tena maraṇam*(trut) sự chết - chúng sanh do sự cố gắng giết ấy]

2- **Adinnādānā**a(phân từ phủ định) không +dinna (qkpt của dadāti) đã cho+ādānā (trut, xxc, si) sự lấy **veramaṇisikkhāpadam** **samādiyāmi**. (Con xin thọ trì điều học kiêng tránh sự trộm cắp).

[1] *parapariggahitam*para (tt&trt) khác+pariggahita (qkpt của pariggaṇhāti) đã lấy - vật có chủ giữ, 2) *parapariggahitasaññitā* – biết vật có chủ giữ, 3) *theyyacittam*theyya (trut) tên trộm - có tâm muốn trộm, 4) *payogo* = *upakamo* – cố gắng trộm, & 5) *tena haraṇam*(trut) sự lấy – đã trộm cắp]

3. **Abrahmacariyā**a+brahma (tt) thánh thiện, Phạm tính+cariyā (trut, xxc, si) đức hạnh, sở hành **veramanī sikkhāpadam** **samādiyāmi**. (Con xin thọ trì điều học là cố ý tránh xa sự hành dâm).

[1] *bhedanavattu*bhedana (trut) lỗ/khiếu¹ – có khiếu để hành dâm, 2) *tasmim sevanacittam* sevana (trut) sự kết giao - tâm muốn hành dâm, 3) *sevanappayogo* – sự cố gắng hành dâm, & 4) *maggena*(nt) con đường- *maggapaṭipatti*(nut) hành vi-*addhivāsam*(tt) vui thích – tâm thoả thích về hành vi hành dâm]

3- **Kāmesumicchācārā**kāmesu (nt, vtc, sn) trong các dục+micchā (trt) sai+cārā (nt, xxc, sn) sự hành động **veramaṇisikkhāpadam** **samādiyāmi**. (Con xin thọ trì điều học kiêng tránh sự tà dâm.)

[1] *agamanīyavattu*a+gamanīya (tt) được đến+vattu (trut) đối tượng – đối tượng không được quan hệ tình dục, 2) *tasmim sevanacittam* - tâm muốn quan hệ, 3) *sevanappayogo* – sự cố gắng quan hệ, & 4) *maggena-maggapaṭipatti-addhivāsam* – tâm thoả thích về hành vi quan hệ]

4- **Musāvādā**musā (trt) giả dối+vādā (nt, xxc, si) lời nói **veramaṇisikkhāpadam** **samādiyāmi**. (Con xin thọ trì điều học kiêng tránh sự nói dối.)

[1] *atathavattu*a+tatha (trut) sự thật – điều không thật, 2) *visamvādanacitta*visamvādana (trut) sự dối trá – tâm nghĩ lừa dối, 3) *payoga* – cố gắng nói dối, & 4) *parassa tadatthavijānanam*tam+attha+vijānana (trut) biết – người khác tin theo lời ấy]

5- **Surā-meraya-majja-pamādatṭhānā**surā (nut) rượu+meraya (trut) rượu men+majja (trut) chất say+pamāda (nt) sự dễ duôi+ṭhānā (trut, xxc, si) chỗ **veramaṇisikkhāpadam** **samādiyāmi**. (Con xin thọ trì điều học kiêng tránh uống rượu và các chất say là nhân sanh dễ duôi.)

[1] *surāmerayabhāvo* – rượu & các chất say, 2) *pivitukāmatā* – tâm muốn uống, 3) *pivanam*(trut) sự uống - cố gắng uống, & 4) *tassa pānam*(trut) sự uống – đã uống chất ấy qua cổ]

6. **Vikālabhojanā**vi (tiền tố) hết, xa, nghịch nghĩa+kāla (nt) thời gian+bhojanā (trut, xxc, si) thực phẩm **veramanī sikkhāpadam** **samādiyāmi**. (Con xin thọ trì điều học là kiêng tránh sự ăn sái giờ.)

[1] *vikāla*vi+kāla (nt) thời gian – phi thời, 2) *yāvakālika*(tt) tạm thời – vật thực được dùng vào trước Ngọ, & 3) *ajjhoharanam*(trut) sự nuốt – đã nuốt khỏi cổ]

¹ “Khiếu” tức cái lỗ nơi rỉ chảy uế trực từ trong thân ra, có tất cả 30 khiếu: (a) nữ nhân, nữ phi nhân & thú cái đều có 3 khiếu (miệng, âm đạo & hậu môn); (b) đồng tính nữ nhân, đồng tính nữ phi nhân & đồng tính thú cái đều có 3 khiếu (miệng, âm đạo & hậu môn); (c) nam nhân, nam phi nhân & thú đực đều có 2 khiếu (miệng & hậu môn); (d) đồng tính nam nhân, đồng tính nam phi nhân & đồng tính thú đực đều có 2 khiếu (miệng & hậu môn).

7. *Nacca*(trut) sự nhậy-*gīta*(trut) sự hát-*vādita*(trut) nhạc-*visūka*(trut) diễn kịch-*dassana*(trut) sự nhìn-*mālā*-(nut) vòng hoa-*gandha*(nt) hương liệu-*vilepana*(trut) thoa xức-*dhāraṇa*(trut) đeo-*maṇḍana*(trut) trang điểm-*vibhūsanatthānā* *vibhūsān*(trut) trang trí+*thānā* *veramanī sikkhāpadaṃ samādiyāmi*. (Con xin thọ trì điều học là kiêng tránh sự múa hát, thổi kèn, đờn, xem múa hát, nghe đờn kèn, trang điểm thoa vật thơm, đội phan, đeo tràng hoa.)

[1] *naccagītādī* *nacca+gīta+ādi* (bbt) vân vân – điệu múa, hát..., 2) *kattukamyatācittam* *kattukamyatā* (nut) muốn làm – có tâm muốn trình diễn, & 3) *sutadassanatthāya* *suta* (qkpt) đã nghe+dassana (trut) sự nhìn *gamanam*(trut) tiến hành – đã nghe hoặc xem]

[1] *mālādi* – vòng hoa..., 2) *dhāraṇachandatā* *chandatā* (nut) sự muốn – có tâm muốn trang điểm, & 3) *tassa dhāraṇam* – đã trang điểm]

8. *Uccāsayana* *uccā* (tt) cao+*sayana* (trut) giường-*mahāsayanā* *mahā* (tt) lớn *veramanī sikkhāpadaṃ samādiyāmi*. (Con xin thọ trì điều học là kiêng tránh chỗ nằm ngồi quá cao và xinh đẹp.)

[1] *uccāsayanamahāsayanam* - sàng toạ cao và rộng, 2) *paribhogacittam* *paribhoga* (nt) sử dụng - có tâm muốn dùng, & 3) *paribhogakaraṇam* *karaṇa* (trut) sự làm - đã dùng]

Phần bài tập:

1. *Uccā kumārī nīlam vattham paridahati.*
2. *Cattāro purisā catūhi pharasūhi cattāri rukkhāni chindati.*
3. *Tā tisso itthiyo imehi tīhi maggehi tam aṭaviṃ gacchati.*
4. *Idāni Laṅkāyaṃ pañca-cattālīsa-satasahassaṃ manussā vasanti.*
5. *Ahaṃ cattāri vassāni nagare vasati.*

Ngữ vựng:

Ahaṃ (nhxđat ‘*amha*’, cc, si) tôi
Aṭavī (nut) rừng
Chindati = √chid+m-a+ti (chặt, cắt)
Idāni (trt) bây giờ
Itthi (nut) nữ nhân
Nīla (tt) màu xanh
Paridahati = pari+√dah+a+ti (mặc quần áo)
Pharasu (nt) búa, rìu
Puriso (nt) người đàn ông, nam nhân
Rukkho (nt) cây cối

Kumārī (nut) thiếu nữ
Laṅkā (nut) nước Sri Lanka
Magga (nt) con đường
Manussa (nt) nhân dân
Nagara (trut) thành phố
Tam (đat) ấy, đó
Ucca (tt) cao
Vasati = √vas+a+ti (sống)
Vassa (nt) năm
Vattham (trut) y áo